

DELIKTNÍ ODPOVĚDNOST V OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

MILAN DAMOHORSKÝ

ÚVODEM

Ve svém příspěvku bych se rád věnoval právnímu stavu a vývojovým tendencím delikt ní odpovědnosti na úseku ochrany životního prostředí v širším kontextu obecného vývoje této odpovědnosti v českém právním řádu. V závěru článku se pak pokusím i o pojmenování některých hlavních problémů, budu se věnovat jejich příčinám a návrhům na jejich řešení i úvahám z pohledu de lege referenda. Na rozdíl od některých dalších příspěvků z poslední doby jak v tomto monotematickém čísle AUCI, tak i v časopise České právo životního prostředí, sepsaných některými „mladými horlivci“ našeho oboru, bych se rád tolik nevěnoval detailům a popisům právních úprav a pokusil se o širší, a to nejen právní, ale i věcný a etický pohled na věc.

Nástroje sankční považují, vedle nástrojů administrativních, ekonomických a koncepčních, za klíčové pro prosazování práva životního prostředí, resp. povinností subjektů z něho plynoucích, v praxi. Je skutečně velmi důležité jak se zákonodárci podaří právě tyto nástroje nastavit tak, aby mohly být účinně realizovány právě v praxi. Jednotlivé hmotněprávní povinnosti totiž stále více než z práva vnitrostátního pro osoby v ČR vyplývají přímo z práva mezinárodního (závazky z mezinárodních úmluv) či unijního (z nařízení EU). Problém spatřuji zjevně v tom, kolik ze stanovených povinností je reálně dodržováno a může být vůbec plněno. Právě proto je třeba věnovat delikt ní odpovědnosti, zavádějící sankce za neplnění povinností, spolu s reálností jejich stanovení a vymezení, tak velkou až zvýšenou pozornost.

Můj příspěvek se samozřejmě nemůže zabývat všemi problémy delikt ní odpovědnosti na úseku ochrany životního prostředí. Jeho vymezení a zaměření je proto do značné míry selektivní. Vychází z právního stavu dosaženého v České republice ke dni 16. ledna 2012.

1. ROLE DELIKTNÍ ODPOVĚDNOSTI V OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Delikt ní odpovědnost hraje v právu životního prostředí (ostatně obdobně i jako v ostatních právních odvětvích) zásadní roli. Je totiž pevně svázána s vymezením

primárních povinností osob ve vztahu k životnímu prostředí a k jeho složkám. Právě sankce je pojistkou i nástrojem dodržování těchto povinností. Bez sankce je právní norma neúplná a nefunkční. Deliktní odpovědnost na úseku ochrany životního prostředí a jeho složek se v Československu, resp. později v České republice postupně vyvíjela, a to nejprve od odpovědnosti administrativní fyzických osob a poté i osob právnických přes odpovědnost trestněprávní fyzických osob až nejnověji k trestněprávní odpovědnosti též osob právnických.

V současné době tak byl v českém právu dokončen „pomyslný čtverec“ všech čtyř kategorií odpovědnosti, a to jak na úrovni obecné, tak i na úseku ochrany životního prostředí zvláště. Do budoucna je snad možné ještě uvažovat o zavedení zvláštní (zejména asi trestně právní) odpovědnosti ředitelů a managerů (v anglicky mluvících zemích označované jako „*channeled liability*“), která nám dosud chybí. Jde o jakousi formu „nepřímé či zprostředkované odpovědnosti“, kde příslušný činovník sice čin přímo nespáchal, odpovídá však za provoz a pořádek ve firmě jako celku a nese tedy nejen zvýšené výhody a odměny, ale i rizika včetně speciální odpovědnosti.

S jednotlivými kategoriemi deliktní odpovědnosti je obecně a na úseku ochrany životního prostředí zvláště spojena různá míra zkušenosti a jsou i rozličně a různě často aplikovány. Můžeme se domnívat a odhadovat, že zřejmě převládá odpovědnost administrativní, a to zvláště odpovědnost za správní delikty právnických osob a fyzických osob při výkonu podnikatelské činnosti. Jde však spíše o úvahu a předpoklad autora, protože ucelené statistiky pro celou Českou republiku nám dosud chybí. České právo je právem evropským kontinentálním a právě proto využívá ve větší míře odpovědnost administrativní než odpovědnost za delikty soudní (trestní odpovědnost).

Sankční nástroje spojené s deliktní odpovědností budou dle mého názoru spolu administrativními nástroji hrát vždy klíčovou roli v ochraně životního prostředí, když spolu s nimi budou tvořit pomyslné jádro nástrojů právních, doplněné zvnějšku nástroji mimoprávními, byť upravenými právem, za něž považují nástroje ekonomické a koncepční, popř. i některé další nástroje povahy speciální.¹

2. SPRÁVNÍ DELIKTY V OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Správní delikty v širokém slova smyslu (*sensu largo* ba *largissimo*) zahrnují jak přestupky, tak i správní delikty právnických osob a fyzických osob oprávněných k podnikání, resp. při výkonu podnikatelské činnosti, v úzkém slova smyslu (*sensu stricto*) pak jen druhou z výše uvedených kategorií

V současné době se již zdá, že je právní úprava jak přestupků, tak i správních deliktů právnických osob a fyzických osob podnikajících na teoreticko právní úrovni založena poměrně dostatečně, alespoň tak, že pokrývá všechny hlavní kategorie protiprávních jednání. Je však základní otázkou proč také dostatečně nefunguje v každodenní praxi.

U přestupků je v posledních letech zjevně patrná tendence přesouvat jejich skutkové podstaty, tresty za ně i další ustanovení ze zákona o přestupcích do zákonů zvlášt-

¹ Blíže zejména in Sobotka, M.: Právní a ekonomické nástroje ochrany životního prostředí. AUC Iuridica 3–4/2001.

ních (zákon vodní, o odpadech atd.).² Tato tendence by dle mého názoru sama o sobě nemusela být úplně špatnou (lepší a bližší vazba na primární povinnosti vymezené ve složkovém speciálním zákoně), kdyby však nebyla spojena až s přílišnou fragmentací a detailností právních úprav. Příliš detailní a naopak nedostatečně abstraktní formulace totiž způsobují, resp. mohou způsobovat, že mnohá jednání, která by měla být formulována a trestána jako přestupek nakonec z možnosti je sankcionovat zcela vypadají. Otázkou, která byla v poslední době otevřena, je pak prodloužení promlčecí doby (možnosti stíhání) u přestupku z jednoho na alespoň dva roky. Tato změna by opět sama o sobě nemusela být špatnou, pokud by však byla zavedena uvážlivě v rámci podrobné analýzy, přepracování a revize celého českého přestupkového práva. Dokáží si představit i různé promlčecí doby u různých skupin přestupků podle jejich závažnosti, jak je tomu v trestných činech a v podstatě zčásti i u správních deliktů právnických osob.

Pokud se jedná o správní delikty, pak zde přetrvávají problémy, které formulovali či na něž upozorňovali již dříve někteří autoři (H. Prášková, M. Damohorský, V. Langrová-Rampírová a další)³ ve svých pojednáních. Jde zejména o problematiku vzájemných vazeb jednotlivých skupin správních deliktů, o možnost ba vhodnost jejich alespoň částečné kodifikace v jejich obecné části, řešení problematiky souběhu atd.

3. TRESTNÍ ODPOVĚDNOST V OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Ačkoliv trestněprávní odpovědnost není v českém právním řádu, resp. spíše v právní praxi zdaleka tak často užívána pro ochranu životního prostředí, hraje jistě významnou roli při postižení nejzávažnějších druhů ekologické delikvence, a to ať již jde o osoby fyzické, ale nově (od počátku roku 2012) i osoby právnické. Dle statistik bylo fyzických osob skutečně odsouzených za trestné činy proti životnímu prostředí (ještě v pětiletí let 2005 až 2009, kdy ještě platil starý, byť v novelizovaném znění, trestní zákon) jen v řádu desítek, dle jednotlivých skutkových podstat. Srovnáme-li to se počtem celkově za všechny trestné činy odsouzených osob (řádově asi 300 tisíc osob), pak jde skutečně jen o nepatrné zlomky promile. Na druhé straně je však třeba říci, že se jedná o nejzávažnější činy proti životnímu prostředí – „efekt špičky ledovce“.

České trestní právo doznalo za poslední tři roky ve vztahu k ochraně životního prostředí tří zásadní změny. První z nich představovalo přijetí vlastního nového trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.), který nabyl účinnosti ke dni 1. ledna 2010.⁴ Tato norma poprvé v naší historii obsahuje samostatnou hlavu trestných činů proti životnímu prostředí, a to hlavu osmou. Některé kategorie trestných činů jsou v ní uvedeny zcela poprvé, některé do ní byly spíše připojeny účelově – např. „trestné činy zemědělské“.

² Srovnej např. Jirásková, I. – Sobotka, M.: Zákon o odpadech s vysvětlivkami. Linde, Praha 1992.

³ Názory obsažené např. v Prášková, H.: Správní delikty právnických osob. Praha, AUC Iuridica, 4–5/1992 či v Damohorský, M.: Ekologicko právní odpovědnost, AUCI, PF UK Praha 1994.

⁴ Stejskal, V.: Nový trestní zákon 2010. České právo životního prostředí č. 1/2009, s. 43–47.

Každopádně tuto skutečnost lze jistě hodnotit jako pokrok, a to mimo jiné spočívající i v tom, že tím zřejmě poprvé české trestní právo uznává zvláštnost, samostatnost a svébytnost „ekologické kriminality“ a zdůrazňuje tak i potřebu jejího trestání, resp. řešení.

Druhou významnou změnu představuje přijetí tzv. „zelené novely“ trestního zákoníku, která byla provedena zákonem č. 330/2011 Sb. a která mimo jiné mění a doplňuje některé skutkové podstaty trestných činů proti životnímu prostředí. Vedle změn a úprav dikcí u již existujících trestných činů týkajících se poškození a ohrožení životního prostředí (úmyslného i nedbalostního) a týkajících se zejména druhové ochrany přírody, přináší i dvě zcela nové skutkové podstaty, a to trestné činy „Poškození vodního zdroje“ (§ 294a trestního zákoníku) a „Neoprávněná výroba a jiné nakládání s látkami poškozujícími ozónovou vrstvu“ (§ 298a trestního zákoníku). Významná je změna v § 304, kde se u trestného činu pytláctví opět vracíme k nedokonavému slovesu „loví“ na rozdíl od dosavadního dokonavého „uloví“.

Třetí – zřejmě „nejpřevratnější“ – změnou je pak zavedení trestněprávní odpovědnosti právnických osob k 1. lednu 2012, a to přijetím zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Právnické osoby všech druhů a kategorií s výjimkou státu (České republiky) a obcí a krajů, vykonávají-li veřejnou moc, jsou trestně odpovědné za vymezené skupiny trestných činů uvedených v trestním zákoníku, na který se blanketem odvolává. V ustanovení § 7 zákona se tak neodvolává na všechny trestné činy z hlavy VIII. trestního zákoníku – Trestné činy proti životnímu prostředí, ale jen některé z nich (jmenovitě na ustanovení § 293 až 301 trestního zákoníku). Chybí tak zde trestné činy týkající se týrání zvířat, pytláctví, zemědělství atd. Přiznávám se, že mi není zcela zřejmé, proč tyto skutkové podstaty ve výčtu nejsou a jiné naopak jsou. Výčet do budoucna jistě bude předmětem dalšího vývoje i diskusí.

Významné je, že trestní odpovědnost právnické osoby nezaniká, ale přechází na všechny její právní nástupce (§ 10 zákona). To je poměrně velký rozdíl od odpovědnosti za správní delikty osob právnických, kde jejich zánikem odpovědnost zaniká.

Zcela odlišný od trestů fyzických osob za trestné činy, ale i sankcí za přestupky či správní delikty je i výčet druhů možných trestů, kam patří zrušení právnické osoby, propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci nebo jiné majtkové hodnoty, zákaz činnosti, zákaz plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži, zákaz přijímání dotací a subvencí a uveřejnění rozsudku. Domnívám se, že většina z těchto možných trestů je aktuálních a využitelných i pro trestání trestných činů právnických osob proti životnímu prostředí.

Celkově lze zavedení trestní odpovědnosti právnických osob do českého právního řádu jistě uvítat, a to i z pohledu ochrany životního prostředí. Souhlasím však se závěry učiněnými již před několika lety J. Jelínkem, že půjde jistě o velmi složitou, spornou a mnohvrstevnou problematiku.⁵

⁵ Jelínek, J.: Trestní odpovědnost právnických osob. Linde, Praha 2007, s. 215–217.

4. PŘEHLED A EVIDENCE DELIKTŮ

Nejnovějším podnětem na úseku přestupků je návrh Ministerstva spravedlnosti ČR na zavedení centrálního registru přestupků tak, jak již dlouhou dobu obdobně existuje trestní rejstřík, který by z důvodů již existujícího know-how, ale i úspory finančních prostředků zřejmě vedlo nikoliv Ministerstvo vnitra ČR ale právě Ministerstvo spravedlnosti ČR. Rejstřík by měl sloužit nejen k lepšímu a účinnějšímu postihování fyzických osob v případech recidivy, ale napomáhat zřejmě i zaměstnavatelům, kteří by na základě zákona, nebo zřejmě i na základě vlastního uvážení, mohli při uzavírání pracovních vztahů se zaměstnancem po tomto vyžadovat též výpis z rejstříku přestupků.

Značně významnou otázkou je problematika všeobecné přístupnosti rejstříku přestupků. Tak jak dnes není obecně přístupný trestní rejstřík, pokud jde o fyzické osoby, neměl by dle mého názoru být přístupný ani rejstřík přestupků, o to spíše, že sankce ze přestupku se nijak veřejně (na rozdíl od soudních rozsudků ve věcech trestních) nevyhlašují. Dle mého názoru by se tím zaváděl druhý trest, kterým by bylo právě zveřejnění. V období socialistického Československa existoval v přestupkovém zákoně právě institut veřejné důtky, který byl dle mého názoru velmi problematickým, protože působil značně nerovně vůči jednotlivým skupinám přestupců a navíc bezdůvodně zasahoval i jejich rodiny a příbuzné či známé.

Jakkoliv podporuji případný rejstřík přestupků jako seznam neveřejný, je otázkou, zda v mnohonásobných opakovaných případech přestupkových recidivistů, pak již tento údaj o nich naopak by neměl být zveřejněn, a to nejen jako jakási nová forma jejich potrestání, ale i upozornění na ně jako osoby. Jsem si však plně vědom toho, že tato otázka je jak z hlediska ochrany osobních údajů a lidských práv, tak i z pohledu práva trestního a správního značně složitou a spornou. Měla by se však o ní dle mého názoru vést odborná seriózní diskuse. Velmi aktuální je samozřejmě i pro úsek práva životního prostředí.

Vzhledem k tomu, že zákon č. 420/2011 zavádí novelou zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů evidenci trestů (postihů za trestné činy) i pro právnické osoby, který naopak bude veřejně přístupný, naskýtá se tak aktuálně i otázka o možnosti ba vhodnosti zavedení rejstříku uložených sankcí i za správní delikty právnických osob a fyzických osob podnikajících. Ten dosud neexistuje a pokud vím mají jen vnitřní statistiky některé státní orgány, např. Česká inspekce životního prostředí, která tyto údaje publikuje např. ve své každoroční zprávě.

Všechny již existující a i do budoucna uvažované rejstříky by pak měly velký význam a hodnotu nejen pro praktický život, ale i pro seriózní legislativní proces, protože ucelené a přehledné, avšak diferencované údaje o ostatních druzích delikvence než u trestných činů fyzických osob v podstatě neexistují. Je tedy velmi těžké uvažovat o nějakých novelách příslušných právních předpisů včetně zákonů zavádějících či již upravujících deliktivní odpovědnost právnických osob. Jednou věcí je „individuální anonymita“ konkrétních údajů, na druhé straně by však měl být obecný přístup všech osob ke zanonymizovaným úhrnným údajům a celkovým statistikám.

Pro oblast a vývoj práva životního prostředí by měly všechny čtyři uvažované rejstříky zcela zásadní přínos, protože by konečně přehledně ukázaly vzájemné vztahy, vynutitelnost a funkčnost jednotlivých skutkových podstat, ale dále i přístup k problematice v rámci času a prostoru (jednotlivým regionům). Bylo by to zajisté velmi zajímavé, podstatné a vypovídající jak z hlediska statistického, tak i penologického a právního, ale i věcného. Mnohé by to přineslo jak do činnosti legislativní, tak i aplikační praxe.

5. VAZBY NA OSTATNÍ KATEGORIE ODPOVĚDNOSTI

Ostatní kategorie odpovědnosti – za ekonomickou škodu a ekologickou újmu, ale i pracovněprávní odpovědnost, jsou sice s deliktární odpovědností provázány, a to nejen v jejím jádru (protiprávním činu), které je jim společné a zakládá je, tak mnohdy i v rámci tzv. adhezního řízení o náhradě škody. Nicméně by jistě do budoucna mohlo být ukládání náhrady škody či nápravy ekologické újmy v rámci trestního či správního řízení podstatně zjednodušeno, ulehčeno a provázáno. Význam by to mělo zejména pokud jde o rychlost i snižování nákladů celého řízení, ale ve značné míře i z důvodů výchovných.

Deliktární odpovědnost by v ochraně životního prostředí hrála jen poměrně malou a omezenou roli, kdyby nebyla poměrně úzce a účinně spojena až provázána s odpovědností za ztráty na životním prostředí, ať již se jedná o ekonomickou škodu nebo ekologickou újmu.

V současné době vcelku spolehlivě funguje v praxi institut škody a její náhrady dle občanského zákoníku. Naopak institut ekologické újmy, tak, jak byl nově zaveden zákonem o prevenci ekologické újmy a její nápravě, nebyl za několik let účinnosti zákona ani jednou využit v praxi, ač by se zřejmě konkrétní případy našly. Jedná se tak bohužel v pojetí českého práva o vcelku „mrtvý právní předpis“, který pouze ryze formálně transponuje Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES ze dne 21. dubna 2004 o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí.

6. ÚVAHY DE LEGE FERENDA

Je třeba rozhodně lépe provázat primární povinnosti se sankcemi za jejich porušování. Povinnosti je třeba formulovat jasněji a přehledněji, ale i obecněji a šíře. Je třeba omezovat hypertrofii a kasuistiku. Méně ale jasně formulovaných povinností, které jsou pod silnou sankcí, a odpovědnost, která je vymahatelná, by jistě bylo více než představuje současný právní stav. Základní povinnosti je nezbytné nastavit tak, aby byly všeobecně srozumitelné a subjekty byly schopné jejich dodržování. Neměly by (až s výjimkami nejzávažnějších činů) ochromit ekonomický a sociální rozvoj země, nikoliv však podporovat neomezený růst.

Těž je třeba lépe vymezit a vyrovnat vztahy (včetně hranic) mezi trestní a správní deliktární odpovědností, a to zejména pro ty složky životního prostředí, které nemohou

být ve vlastnictví a nepadá tedy u nich v úvahu jakákoliv majetková újma a její vyčíslování.

Stále aktuální je také úprava správních deliktů, alespoň v jejich obecně a procesní části, a to po vzoru přestupkového zákona, v jednom společném zákoně o správních deliktech právnických osob a podnikajících fyzických osob, jak pro to konečně mnoho let pléduje např. H. Prášková a řada dalších autorů. Samozřejmě by nešlo o delikty jen na úseku práva životního prostředí, ale celé státní správy.

ZÁVĚREM

Z výše uvedeného stručného pojednání lze dle mého názoru učinit několik obecnějších shrnutí, závěrů a doporučení.

Problematika právní odpovědnosti je v právu životního prostředí jistě jednou s klíčových otázek. V českém právním řádu se tato odpovědnost vyvíjí poměrně velmi rychle a dynamicky, nechci-li přijmout vyjádření že mnohdy až chaoticky a uspěchaně.

Je třeba provést vyhodnocení ne/funkčnosti dosavadních právních předpisů na úseku deliktů odpovědnosti, a to zejména správních. Zde je míra vědeckého a odborného zkoumání a bádání v ČR nesrovnatelně nižší, než je tomu u práva trestního. Je třeba odstranit duplicity a řešit přesahy a naopak posilovat vzájemný synergický účinek jednotlivých kategorií sankcí. Měla by být zajištěna větší provázanost s nápravnými opatřeními, náhradou škody a ekologické újmy. Důraz by měl být kladen nejen na rychlost a objektivnost řízení, ale zejména na zastráující a penalizační dimenzi sankcí, tak i na působení k všeobecné prevenci nežádoucího, resp. protiprávního jednání.

Je třeba zavést a navzájem sjednotit jednotlivé rejstříky trestů, a to jak za trestné činy, tak nově i přestupky, resp. správní delikty. V jejich rámci je pak třeba též elektronicky pro účely státu „zviditelnit“ jednotlivé fyzické osoby tak, aby bylo zřejmé, kdy tyto páchají protiprávní činnost i v rámci právnických osob, příp. jako jejich zaměstnanci. Je třeba získat údaje a vypracovat příslušné statistiky, dle druhů a závažnosti deliktů jednání, dle územního rozšíření delikvence, ale i vyhodnotit výši a účinnost trestání, a to zejména u pokut. Statisticky je třeba vyhodnocovat i počty a druhy trestání u jednotlivých kategorií státních orgánů. Věnovat je třeba pozornost i mezinárodním a přeshraničním vlivům (cizí státní příslušníci, mezinárodní obchod ohroženými druhy, vývoz a dovoz odpadů do a ze zahraničí atd.) všech kategorií delikvence.

Rejstříky, alespoň na úrovni trestněprávní je třeba propojit více mezinárodně, resp. europeizovat. Tyto evidence však koncipovat jako databáze uzavřené a nikoliv každému zcela volně přístupné. Zveřejňovat a všeobecně zpřístupňovat jen celkové statistické údaje v anonymní formě.

Dále je třeba zvyšovat úroveň vzdělání, výchovy a povědomí o všech kategoriích deliktů, zejména trestech za ně, působit více již na školách, a to nejen vysokých a nejen právnických fakultách.

Vznikající další a další environmentální, ale i jiné společenské problémy již nelze donekonečna řešit hypertrofií, specializací a fragmentací práva, resp. právních úprav, ale naopak zobecněním formulací v normách stávajících a jejich rozšířením tak, aby

tyto lépe postihovaly všechny možné situace. Těž právo procesní a institucionální musí být flexibilnější a musí více a lépe reagovat na změnu a požadavky věcné a hmotně-právní.

Komplexnosti delikvence musí odpovídat komplexnost, resp. spíše procesní a institucionální integrace forem a postupů jejího postihování. Celkové globalizaci delikvence (včetně té environmentální) již zcela neodpovídá státní nebo dokonce jen regionální či místní rámec jejího stíhání a postihu.

Pokud se však podstatně nezlepší morálka a slušnost společnosti (i jejich jednotlivců) na všech úrovních, pak bude právo jen poměrně málo schopné výše uvedené problémy vůbec nějak řešit.

LITERATURA

- BERAN, K.: Právnícké osoby veřejného práva. Linde, Praha 2006.
- DAMOHOŘSKÝ, M. a kol.: Právo životního prostředí, 3. vydání. C. H. Beck, Praha 2010.
- DAMOHOŘSKÝ, M.: Ekologická právní odpovědnost, AUCI, PF UK Praha 1994.
- CHMELÍK, J. a kol.: Ekologická kriminalita a možnosti jejího řešení. Linde, Praha 2005.
- JELÍNEK, J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 1. vydání, Leges, Praha 2009.
- JELÍNEK, J.: Trestní odpovědnost právnických osob, Linde, Praha 2007.
- JIRÁSKOVÁ, I. – SOBOTKA, M.: Zákon o odpadech s vysvětlivkami. Linde, Praha 1992.
- PRÁŠKOVÁ, H.: Správní delikty právnických osob. Praha, AUC Iuridica, 4–5/1992.
- RADECKI, W.: Instytucje Prawa ochrony srodowiska. Difin, Warszawa 2009.
- SOBOTKA, M.: Právní a ekonomické nástroje ochrany životního prostředí. AUC Iuridica 3–4/2001, s. 115–184.
- STEJSKAL, V.: Trestněprávní odpovědnost na úseku ochrany životního prostředí. PF UK Praha, nakladatelství Vodnář, Praha 2002.
- STEJSKAL, V.: Nový trestní zákon 2010. České právo životního prostředí č. 1/2009, s. 43–47.

DELICTUAL LIABILITY IN ENVIRONMENTAL PROTECTION

Summary

The contribution deals with both categories of delictual environmental liability in the Czech law, it means with the criminal as well as with the administrative liability. It especially focuses on the last development in the domain of newly involved criminal liability of legal persons and its consequences for protection of the environment and its components.

Other part is dedicated to the creation of the new registers of the imposed criminal and administrative penalties and their importance and ways of using. Supported are especially forms of comprehensive and integrative approach in solution of environmental delicts.

Key words: criminal liability, Czech Republic, environmental damage, environmental loss, environmental detriment, administrative delictual liability, offences, crimes against the environment, criminal liability of the legal persons